Vlaamse Regering

DE VLAAMSE MINISTER VAN JUSTITIE EN HANDHAVING, OMGEVING, ENERGIE EN TOERISME

NOTA AAN DE VLAAMSE REGERING

Betreft: goedkeuring Vlaamse langetermijnrenovatiestrategie gebouwen 2050

Samenvatting

De herziene EU-Richtlijn Energieprestatie van gebouwen (2010/31/EU) legt sterk de nadruk op de renovatie van het bestaande gebouwenpark. Artikel 2bis van de richtlijn verplicht de lidstaten om een langetermijnrenovatiestrategie voor gebouwen op te maken en als bijlage te voegen bij het Vlaamse Energie- en Klimaatplan 2021-2030.

De in 2017 bij de Europese Commissie genotificeerde langetermijnrenovatiestrategie werd verrijkt met een scenario-analyse die resulteerde in een stappenplan met mijlpalen 2030, 2040 en 2050 voor residentiële en niet-residentiële gebouwen in het Vlaamse Gewest. De doelstellingen werden afgestemd op de streefdoelen uit de Vlaamse Klimaatstrategie 2050, die door de Vlaamse Regering werd goedgekeurd op 20 december 2019.

Voorliggende nota beoogt de goedkeuring van de Vlaamse langtermijnrenovatiestrategie gebouwen 2050, met het oog op aanmelding bij de Europese Commissie als bijlage bij het Vlaamse Energie- en Klimaatplan 2021-2030.

1. SITUERING

A. BELEIDSVELD/BELEIDSDOELSTELLING

BELEIDSDOMEIN: Omgeving
BELEIDSVELD: Energie
BELEIDSDOELSTELLING: EU-Richtlijn energieprestatie van gebouwen (2010/31/EU), verplichting voor de lidstaten om een langetermijnrenovatiestrategie voor gebouwen op te maken (artikel 2 bis)

B. VORIGE BESLISSINGEN EN ADVIEZEN

De Verordening inzake de Governance van de Energie-Unie (2018/1999/EU) vereist dat elke lidstaat tegen eind 2019 een finaal geïntegreerd klimaat- en energieplan 2021-2030 (NEKP) indient bij de Europese Commissie. Op 9 december 2019 keurde de Vlaamse Regering het Vlaams Energie- en Klimaatplan 2021-2030 finaal goed.

De herziene EU-Richtlijn Energieprestatie van gebouwen (2010/31/EU) legt sterk de nadruk op de renovatie van het bestaande gebouwenpark. Artikel 2bis van de richtlijn verplicht de lidstaten om een langetermijnrenovatiestrategie voor gebouwen op te maken en als bijlage bij het Energie- en Klimaatplan aan te melden bij de Europese Commissie tegen 10 maart 2020. Een dergelijke maar veel minder uitgebreide verplichting volgde reeds uit artikel 4 van de richtlijn Energie-efficiëntie (2012/27/EU) en werd eind 2018 overgeheveld naar de richtlijn Energieprestatie van gebouwen.

De voorliggende langetermijnrenovatiestrategie 2050 (bijlage 1) bouwt voort op het stappenplan voor de renovatie van het Vlaamse gebouwenpark dat als onderdeel van het vierde Vlaamse actieplan Energie-efficiëntie in april 2017 in uitvoering van de Europese richtlijn Energie-efficiëntie werd ingediend bij de Europese Commissie. De strategie is afgestemd op de streefdoelen uit de Vlaamse Klimaatstrategie 2050, die door de Vlaamse Regering werd goedgekeurd op 20 december 2019.

Doel van een langetermijnstrategie is niet om concrete acties vast te leggen of om streefcijfers vast te stellen, maar om op basis van een ambitie een visie en een duidelijke koers te bepalen. De strategie moet ambitieus en haalbaar zijn en in verschillende gunstige maatschappelijke (economische, sociale, ecologisch,...) effecten ressorteren. Deze duidelijke richting moet alle belanghebbenden (overheden, burgers, bedrijven, onderzoeksinstellingen, ...) inspireren om initiatieven uit te werken die helpen om de renovatiegraad van onze gebouwen sterk te verhogen.

De strategie ligt ook niet vast tot 2050 maar kan regelmatig worden bijgestuurd, o.a. op basis van de opgedane ervaringen bij het uitwerken van concrete maatregelen in uitvoering van de strategie.

2. INHOUD

A. ALGEMEEN

De Vlaamse gebouwen leveren met een aandeel van 28% de tweede grootste bijdrage aan de totale niet-ETS broeikasgasemissies in Vlaanderen. Om naar een koolstofarme samenleving te evolueren tegen 2050, moeten dus nog grote inspanningen worden geleverd om de gebouwsector te verduurzamen via diepgaande renovatie en een shift naar duurzame verwarming.

In de Vlaamse Klimaatstrategie 2050, die door de Vlaamse Regering werd goedgekeurd op 20 december 2019, is het streefdoel opgenomen om de broeikasgasemissies van de niet-ETS sectoren te reduceren met 85% tegen 2050 (ten opzichte van 2005), met de ambitie om te evolueren naar volledige klimaatneutraliteit. Voor de sector gebouwen streven we ernaar om de emissies van het Vlaamse gebouwenpark te reduceren tot 2,3 Mt CO2eq. tegen 2050. Dit wordt opgedeeld in de volgende indicatieve streefdoelen voor 2050:

- Koolstofneutraliteit voor het bestaande niet-residentiële gebouwenpark voor verwarming, sanitair warm water, koeling en verlichting.
- Een broeikasgasreductie tot 2,3 Mt CO_2eq voor residentiële gebouwen.

De langetermijnrenovatiestrategie voor gebouwen werd op deze streefdoelen afgestemd.

Eind 2014 lanceerde de Vlaamse Regering het Renovatiepact. Dit programma heeft als doel het gezamenlijk met een brede groep stakeholders uitwerken en uitvoeren van een coherent actieplan dat leidt tot een sterk verhoogde renovatiegraad en energieprestaties in lijn met de Europese energie- en klimaatdoelen. In het kader van het Renovatiepact werd voor het eerst ook een energetische langetermijndoelstelling 2050 vastgesteld. Op basis van de o.a. werkzaamheden in het Renovatiepact en stakeholderoverleg in kader van de Stroomgroepen en het Energiearmoedeprogramma, werd de voorliggende Vlaamse langetermijnrenovatiestrategie 2050 opgesteld.

De renovatiestrategie is inhoudelijk ook afgestemd op centrale beleidsdoelstellingen uit het woonbeleid en het omgevingsbeleid.

De langetermijnrenovatiestrategie 2017 werd verrijkt met een scenario-analyse die resulteert in een stappenplan voor het renovatietraject richting 2050 voor het Vlaamse Gewest. Dit stappenplan is zowel uitgewerkt voor residentiële als voor niet-residentiële gebouwen.

Zoals bepaald in de EU-Richtlijn energieprestatie van gebouwen (2010/31/EU) bevat de langetermijnrenovatiestrategie de volgende elementen:
- Kerngegevens over het Vlaamse gebouwenbestand;
- De identificatie van een kosteneffectieve aanpak voor de uitvoering van diepgaande energetische renovaties;
- Een beschrijving van maatregelen:
  - met betrekking tot grondige renovatie van bestaande gebouwen;
  - gericht op de slechtst presterende gebouwen;
  - om de split incentive weg te werken;
  - met betrekking tot het wegwerken van tekortkomingen op de markt;
  - gericht op energiearmoede;
  - gericht op publieke gebouwen;
  - gericht op stimuleren van het gebruik van slimme technologieën en goed verbonden gebouwen en gemeenschappen;
  - gericht op het verhogen van vaardigheden en onderwijs in de brede bouwsector.
- Een raming van energiebesparing en voordelen in ruimer zin;
- Een stappenplan voor de Vlaamse langetermijnrenovatiestrategie met voortgangsindicatoren en mijlpalen voor 2030, 2040 en 2050;
- Informatie over de bevordering van de toegang tot mechanismen voor slimme financiering ter ondersteuning van investeringen;
- De organisatie van een openbare raadpleging over de langetermijnrenovatiestrategie.

B. STREEFDOELEN VAN DE LANGETERMIJNRENOVATIESTRATEGIE GEBOUWEN 2050

Algemene ambitie van de langetermijnrenovatiestrategie: we streven ernaar om de emissies van het Vlaamse gebouwenpark te reduceren tot 2,3 Mt CO2eq. tegen 2050, verder opgedeeld in volgende streefdoelen:
- Woongebouwen:
  - De bestaande woongebouwen moeten uiterlijk in 2050 een vergelijkbaar energieprestatieniveau halen als nieuwbouwwoningen met vergunningsaanvraag in 2015. Deze langetermijndoelstelling betekent dat tegen 2050 het gemiddelde EPC-kengetal van het volledige woningenpark wordt verlaagd met 75%. Op de gehanteerde EPC-schalen met energielabels (A tot F), komt dit overeen met het label A (EPC-kengetal 100). Deze doelstelling wordt nog verder gedifferentieerd naar woningtypologie.

- Een indicatieve broeikasgasreductie tot 2,3 Mt CO_2eq voor woongebouwen. Er zal daarom tevens een shift naar een verduurzaming van de resterende elektriciteits- en warmtevraag worden gemaakt, gecombineerd met het beheer van het energieverbruik via digitalisering.

- Niet-woongebouwen: Streven naar een koolstofneutraal gebouwenpark voor verwarming, sanitair warm water, koeling en verlichting tegen 2050, met een voorbeeldrol voor de overheid.

Deze inspanningen worden ook na 2050 verder gezet om ons gebouwenpark zo snel mogelijk na 2050 volledig klimaatneutraal te maken.

De kernpunten uit de langetermijnrenovatiestrategie voor woningen zijn:
- Verdere concretisering van de langetermijndoelstelling 2050 per woningtypologie.
- Ontzorgingsinitiatieven.
- Implementeren van stimuleringsmaatregelen voor grondige renovaties in kader van transactiemomenten (aankoop, erfenis, verhuring).
- Verdere ontwikkeling van de woningpas die de woningeigenaars ondersteunt, informeert en begeleidt bij diepgaande renovatie en gezond, comfortabel en veilig wonen.
- Verdere uitbouw van het EPC+ als adviestool voor de renovatie van woningen in lijn met de langetermijndoelstelling 2050.
- Geïntegreerde win-win benadering met de asbestveilig doelstelling 2040 (asbestattest, stimuleringsmaatregelen).
- Voldoende aandacht voor andere effecten van renovatie (comfortverhoging, meerwaarde woning,...) om ook buiten de sleutelmomenten renovatie aan te moedigen.

Omdat op basis van data uit de EPC-databank wordt vastgesteld dat op dit moment ongeveer 3,5% van het bestaande woningenpark van bijna 3 miljoen woningen (huizen en appartementen) aan het streefdoel voldoet, moeten nog 2,9 miljoen woningen evolueren naar de doelstelling 2050 (96,5% van het woningenbestand). Dat betekent dat, als de inspanningen uniform worden gespreid, de komende dertig jaar per jaar gemiddeld ruim 3% van het woningenbestand of ruim 95.000 wooneenheden moeten evolueren naar de doelstelling 2050.

Indien de renovatie in fases wordt uitgevoerd, gaat het om een meervoud van woningen waar jaarlijks één of meer energiebesparende maatregelen worden uitgevoerd. Om dit te verwezenlijken legt de strategie een sterk accent op grondige renovaties op natuurlijke opportuniteitsmomenten, zoals bijvoorbeeld bij transactiemomenten (verkoop, vererving) of start van een nieuwe verhuring. De benutting van het potentieel van deze sleutelmomenten draagt in hoge mate bij tot de globale strategische doelstelling om tussen vandaag en 2050 de beoogde renovatiegraad te bereiken. Ook het verhogen van de renovatiegraad buiten deze sleutelmomenten is een permanent aandachtspunt.

De kernpunten uit de renovatiestrategie voor niet-residentiële gebouwen zijn:
- Verder concretiseren van de langetermijndoelstelling, met name koolstofneutraliteit.
- Implementeren van een renovatieverplichting binnen 5 jaar na aankoop voor grote tertiaire gebouwen.
- Ontwikkelen van een gebouwenpas naar het voorbeeld van de woningpas.
- Verplicht EPC voor alle grote niet-residentiële gebouwen. Het Regeerakkoord 2019-2024 bepaalt dat vanaf 2025 alle grote niet-residentiële gebouwen waar de mogelijkheid tot verwarming of koeling in voorzien is, over een energieprestatielabel moeten beschikken. Vanaf 2030 moeten deze gebouwen een minimaal energieprestatielabel bereiken.
- Bijkomend bij het voorgaande: voorbeeldfunctie overheidsgebouwen. Overheidsgebouwen op Vlaams grondgebied moeten vanaf 2028 voldoen aan het minimaal energieprestatielabel. Overheidsgebouwen van de Vlaamse overheid moeten vanaf 2021 een jaarlijkse besparingsdoelstelling van 2,5% op het primair energiegebruik realiseren.
- Geïntegreerde win-win benadering met de asbestveilig doelstelling en de asbestveilig verplichtingen voor publieke gebouwen tegen respectievelijk 2034 en 2040 (voorbeeldfunctie).

Voor beide segmenten vormt de nood aan ontzorging een rode draad in de strategische aanpak. Gebouweigenaars hebben naast oplossingen voor de financiering nood aan sensibilisering en laagdrempelige begeleiding.

C. STAPPENPLAN EN MIJLPALEN

Voor het renovatietraject richting 2050 werd een stappenplan gedefinieerd voor zowel woongebouwen als niet-woongebouwen. De methodologie die werd toegepast om te komen tot het stappenplan, bestaat uit:

- De bepaling van het startpunt (2017).
- Het vastleggen van de langetermijndoelstelling 2050.
- Het definiëren van mijlpalen en de bijbehorende tijdsevolutie.

Dit geldt zowel voor de energieprestatie van de gebouwen als voor de technologieën om aan de verwarmingsbehoefte te voldoen.

Verschillende scenario's werden bestudeerd, met elk een typerend mogelijk traject om de langetermijndoelstellingen te bereiken. Deze scenario's zijn gebaseerd op volgende onderliggende vaststellingen en assumpties:

- Bijna alle woongebouwen (96,5%) moeten worden gerenoveerd (of waar meer opportuun gesloopt en vervangen door hoogperformante nieuwbouw) om hun energie-efficiëntie te verhogen en de resterende energiebehoeften op duurzame en koolstofarme wijze in te vullen.
- Er is een aanzienlijke toename van zowel het tempo als de diepte van de renovatieactiviteit vereist.
- Er worden prioritaire segmenten in het gebouwenbestand bepaald:
    - Hetzij om het grote potentieel voor energiebesparing, uitstootreductie en secundaire voordelen (comfort, gezondheid, energiearmoede,...) voor bepaalde woningen en doelgroepen te benutten.
    - Hetzij om het aandeel éénmalige grondige renovaties te verhogen, te beginnen met de meest kosteneffectieve segmenten van de gebouwenvoorraad.
    - Hetzij om de voorbeeldrol van openbare gebouwen te realiseren.

De analyse van deze scenario's leidt tot de volgende algemene conclusies:

- Bepaalde sleutelmomenten in de levensloop van een gebouw zijn ideaal om het potentieel voor diepe renovatie op het meest geschikte moment en met de hoogste kosteneffectiviteit te benutten. Het stimuleren van grondige renovatie op deze trigger points helpt om de inspanningen met tijdshorizon 2050 beter te spreiden.
- Voorwaarde voor de grootschalige inzet van hernieuwbare energie voor gebouwverwarming is een voorafgaande grondige verlaging van de energiebehoefte van gebouwen. Een snelle verbetering van de energieprestatie is van cruciaal belang om de doelstelling 2030 inzake broeikasgasreductie te halen.

Stappenplan voor woongebouwen

Voor residentiële gebouwen bestaat de langetermijndoelstelling uit het bereiken van het EPC-label A gedifferentieerd voor de verschillende woontypologieën. De evolutie naar het label A omvat inherent een verdere verduurzaming van de warmtebehoefte.

Drie scenario's werden doorgerekend en op basis daarvan worden conclusies getrokken over de impact van elk scenario op traject naar het bereiken van de langetermijndoelstelling 2050:
Scenario 1: Opschuivende minimale verplichte energieprestaties leiden tot een progressieve uitfasering van de slechtst presterende woningen.
Scenario 2: Scenario 1 aangevuld met het benutten van het potentieel van sleutelmomenten.
Scenario 3: Scenario 2 aangevuld met het stimuleren van grondige renovatie los van de sleutelmomenten.

Om het woningbestand te renoveren tot label A zal voor de meeste woningen een combinatie nodig zijn van inspanningen op het vlak van het isoleren van de gebouwschil en de verduurzaming van de verwarmingsinstallaties. Er zijn dus verschillende scenario's mogelijk inzake de evolutie van het finaal energiegebruik voor verwarming en sanitair warm water (dus exclusief verlichting en elektrische toestellen) en de evolutie van het aandeel fossiel brandstoffen die kunnen leiden naar het einddoel van maximaal 2,3 Mton CO_2-uitstoot in 2050. De vervanging van klassieke verwarmingssystemen door warmtenetten en individuele duurzame verwarmingstechnologieën zoals warmtepompen zal samen met de vergroening van gas in belangrijke mate bijdragen tot de vergroening van de warmtevraag. Verdere digitalisering zal daarbij de efficiëntie op zowel gebouw- als systeemniveau optimaliseren. Ook hierop zal worden ingezet.

Een mogelijk scenario gaat uit van een doorgedreven verbetering op het vlak van energie-efficiëntie door het isoleren van de gebouwschil. Voor de installaties wordt uitgegaan van een beperkte verduurzaming: er wordt rekening gehouden met een uitdoving van stookolie en steenkool. Er werd hiervoor gekozen omwille van het 'Energie-Efficiency First' principe, zoals door de Europese Commissie wordt vooropgesteld. Momenteel is er immers nog geen overschot aan duurzaam opgewekte warmte. De beschikbare groene warmte moet prioritair worden ingezet, waar energie-efficiëntie minder voor de hand ligt.

Er zijn tal van andere combinaties mogelijk, waarbij bijvoorbeeld minder doorgedreven wordt geïsoleerd en aan de hogere vraag naar warmte wordt voldaan via warmtenetten of hernieuwbare energiebronnen. Deze scenario's kunnen in de toekomst verder worden uitgewerkt in functie van de beschikbaarheid aan groene warmte en eventuele verdere technologische ontwikkelingen.

De volgende figuren geven voor het beschreven scenario de mogelijk evoluties weer van het finaal energiegebruik, het gebruik van fossiele energiebronnen in Vlaamse woningen en de uitstoot van broeikasgassen.

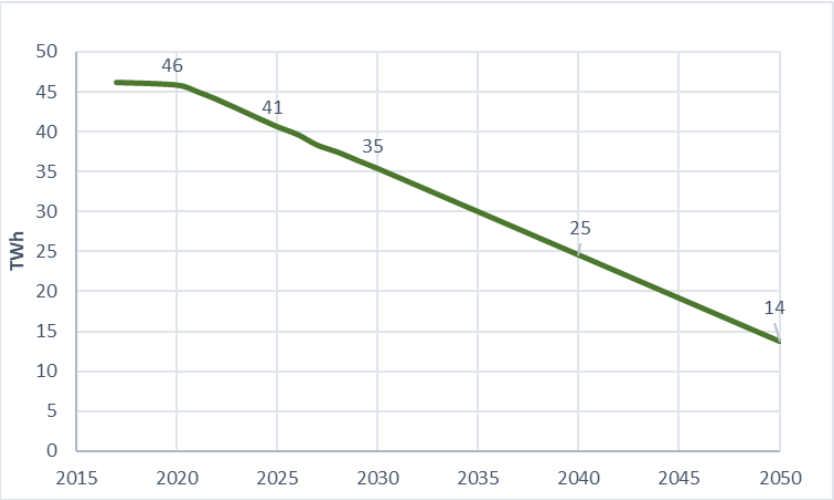

Figuur 1 Mogelijke evolutie finaal energiegebruik voor verwarming en sanitair warm water (dus exclusief verlichting en toestellen) van de Vlaamse woongebouwen

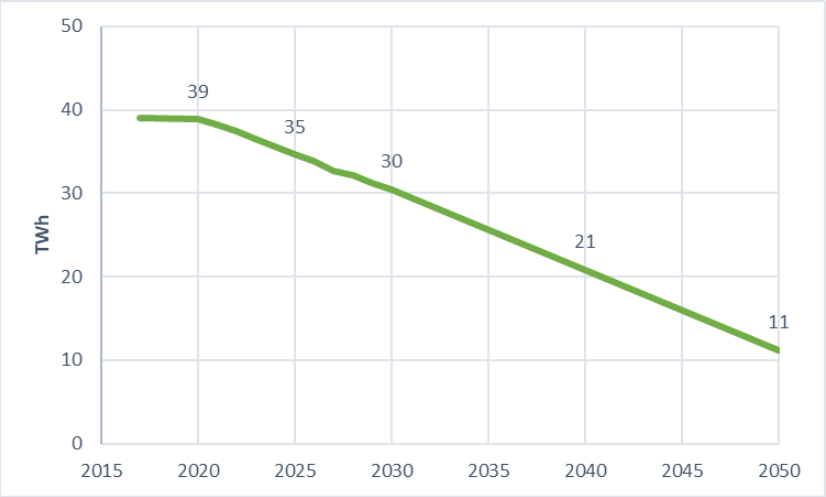

Figuur 2 Mogelijke evolutie gebruik fossiele energiebronnen in de Vlaamse woongebouwen

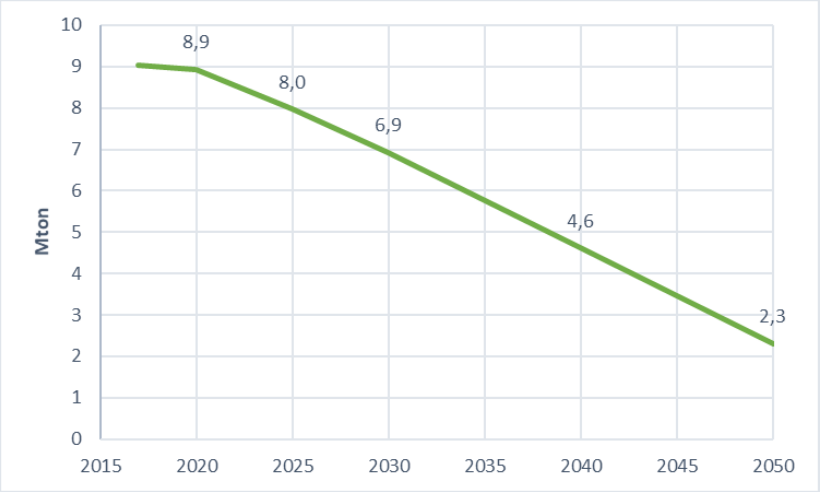

Figuur 3 Mogelijke evolutie uitstoot broeikasgassen in de Vlaamse gebouwen

Stappenplan voor niet-woongebouwen

Voor het bestaande niet-residentiële gebouwenpark streven we tegen 2050 naar een koolstofneutraal gebouwenpark voor verwarming, sanitair warm water, koeling en verlichting.
Voor het bepalen van het stappenplan voor de renovatie van de niet-residentiële gebouwen werd de volgende methodologie gehanteerd:

- Bepaling van het actuele finale energiegebruik in de niet-residentiële sector.
- Rekening houden met het groot potentieel voor de vermindering van het finale energiegebruik voor verwarming en koeling.
- Een tijdsevolutie afgestemd op het streefjaar om de doelstelling te bereiken voor subsegementen van het niet-residentiële gebouwenpark.

De strategie bepaalt voor elk van de verschillende sub-segmenten van het niet-residentiële gebouwenpark telkens een eerste periode waarin de renovatiegraad stijgt om vervolgens in een tweede, langere periode in regime te blijven. Voor de publieke gebouwen (kantoren en andere) wordt voorgesteld om de voorbeeldrol waar te maken door al in 2045 te voldoen aan de

langetermijndoelstelling van een koolstofneutraal gebouwenpark. De verhoging van de renovatiegraad wordt voor deze gebouwen al ingezet vanaf 2020 en komt in regime vanaf 2028. Hetzelfde geldt voor de semi-publiek gebouwen (scholen, gezondheid), die echter wel tot 2050 de tijd krijgen om te voldoen aan de langetermijndoelstelling. Ook voor de zuiver private gebouwen (kantoren, handel, horeca en andere) wordt de verhoging van de renovatiegraad ingezet vanaf 2020. Vanaf 2030 moeten ze voldoen aan de nog te bepalen minimale energiescore. Volgende agenda wordt voorgesteld:

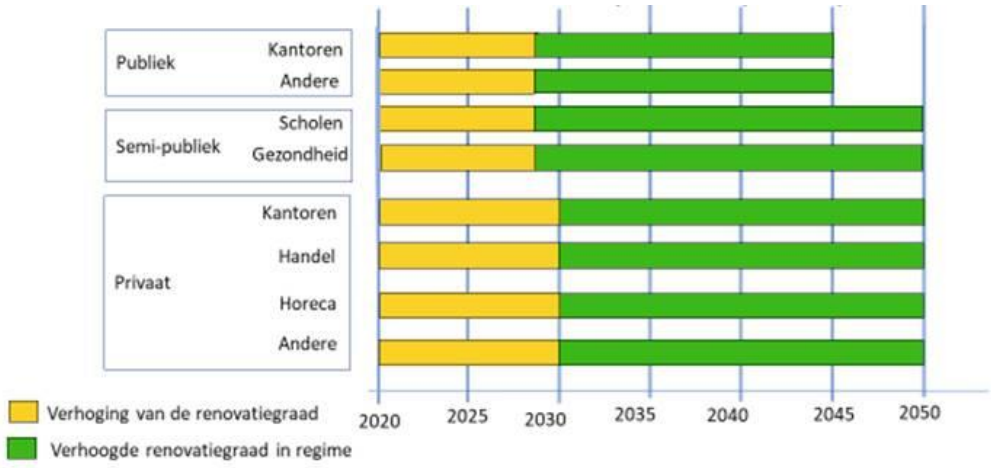

Figuur 4 Stappenplan voor de renovatie van niet-woongebouwen 2020-2050

De strategie voor niet-woongebouwen gaat ervan uit dat een drastische reductie van het energiegebruik zoals die bij de woongebouwen wordt beoogd, weinig haalbaar is. Dat is deels te wijten aan de gebouwtypologieën en deels aan het gebruik ervanGlobaal wordt voor 2050 een reductie van 33% van het energiegebruik ten opzichte van 2020 vooropgesteld.

De volgende figuren geven de met de vermelde planning samenhangende mijlpalen voor de verlagingen van het finaal energiegebruik en de uitstoot van broeikasgassen weer. De mijlpalen voor 2030 voor de uitstoot van broeikasgassen vallen samen met de mijlpalen uit het WAM-scenario van het Vlaams Energie- en Klimaatplan 2021-2030 (3,1 Mton CO2-equivalent in 2020, dalend tot 2,4 in 2030 of een reductie in die periode met 23%). In de strategie voor niet-woongebouwen wordt het accent maximaal gelegd op de evolutie naar koolstofneutraliteit voor verwarming, sanitair warm water, koeling en verlichting.

De renovatiestrategie realiseert de volgende verlagingen van het finaal energiegebruik en de uitstoot van broeikasgassen:

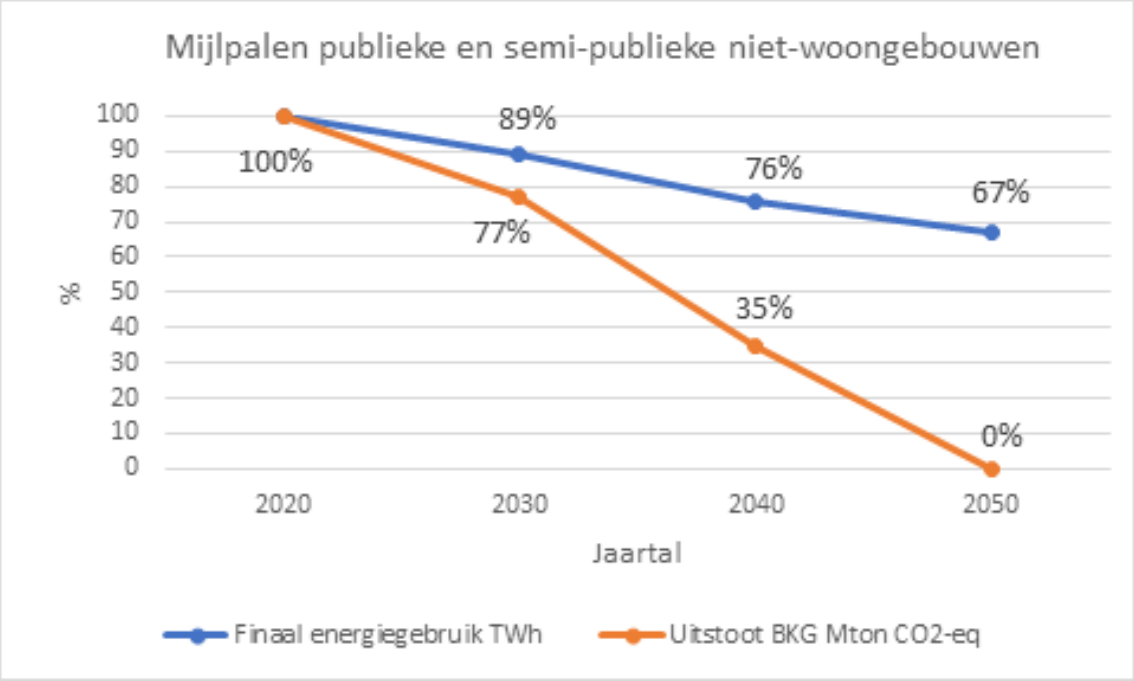

Figuur 5 Mijlpalen finaal energiegebruik en uitstoot broeikasgassen renovatiestrategie 2050 niet-woongebouwen (publiek en semi-publiek)

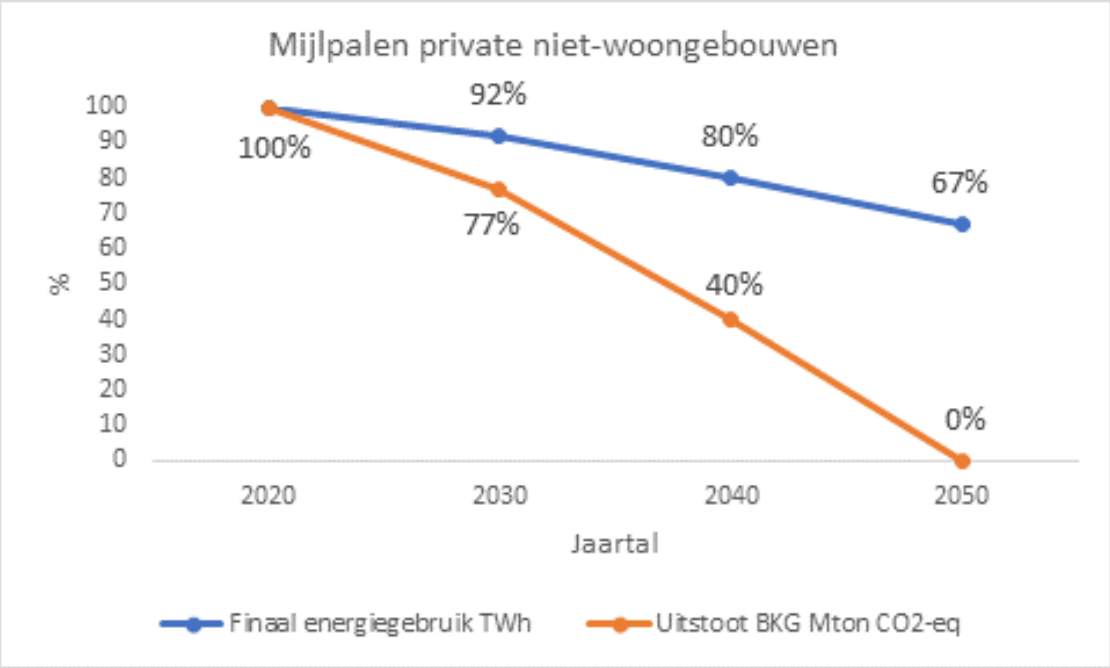

Figuur 6 Mijlpalen finaal energiegebruik en uitstoot broeikasgassen renovatiestrategie 2050 niet-woongebouwen (privaat)

3. BESTUURLIJKE IMPACT

A. BUDGETTAIRE IMPACT VOOR DE VLAAMSE OVERHEID

Om de doelstellingen van de renovatiestrategie 2050 te behalen zijn zowel bestaande beleidsmaatregelen (zoals premies, de Vlaamse energielening, fiscaliteit en verplichtingen) opgenomen als nog uit te werken maatregelen die werden aangekondigd in het Regeerakkoord 2019-2024, de Beleidsnota Energie 2019-2024 en het door de Vlaamse Regering in december 2019 goedgekeurde Vlaams Energie- en Klimaatplan 2021-2030.

Omwille van het strategische karakter van de renovatiestrategie 2050 dienen deze bijkomende maatregelen en acties die eruit zullen voortvloeien nog verder geconcretiseerd te worden vooraleer ze nauwkeurig kunnen begroot worden. De voorgestelde beslissing heeft dan ook als zodanig geen weerslag op de begroting. De realisatie van de maatregelen die in uitvoering van de voorliggende langetermijnrenovatiestrategie zullen worden genomen, moeten worden gerealiseerd binnen de begroting van elk van de verantwoordelijke vakministers.

Het gunstig advies van de Inspectie van Financiën werd bekomen op 23 april 2020 (TMO/MVW/20/0057) en gaat als bijlage 2.

Wat betreft de wettelijkheid en de regelmatigheid formuleerde de inspectie van Financiën de volgende opmerkingen:

- De strategie maakt het onderscheid tussen residentiële en niet-residentiële gebouwen, waarbij deze laatste verder worden opgesplitst in gebouwen waarbij publieke actoren betrokken zijn en deze die volledig in private handen zijn. Op basis van de vaststelling dat scholen en gezondheidsinstellingen, ongeacht de rechtspersoon die het beheer opneemt, op basis van overheidsgeld functioneren, stelt de Inspectie van Financiën dat bij het maken van het onderscheid tussen publiek en privaat, in de eerste plaats moet bekeken worden of deze actoren al dan niet voornamelijk functioneren op basis van overheidsgeld. Is dat het geval, dan leidt de renovatiestrategie direct en/of indirect tot een bijkomend inspanning van de overheid/-heden. De Inspectie van Financiën raadt aan om daarbij de definities voor 'overheidsuitgave' en 'publiekrechtelijke instantie' die binnen de Europese context ESF worden gebruikt, te hanteren. Publiekrechtelijke instellingen worden gelijkgesteld aan de aanbestedende overheden. De logica daarachter is dat de rechtspersonen welke hoofdzakelijk (>50%) functioneren o.b.v. overheidsgelden, onderscheiden moeten worden van de andere rechtspersonen. Daarom is de Inspectie van Financiën van mening dat ofwel een aparte categorie dient voorzien te worden binnen de groep van private niet-residentiële gebouwen, met name de gebouwen behorende tot rechtspersonen welke voor meer dan 50% afhankelijk zijn van overheidsgelden, en de anderen, ofwel dat de categorie van publiek met deze groep wordt uitgebreid. Daarenboven stelt zich de vraag waarom bij gebouwen binnen de gezondheidssector een onderscheid wordt gemaakt tussen publiek en privaat, aangezien beiden quasi volledig gefinancierd worden (direct of indirect) door de overheid.

- Verwijzend naar het Vlaams regeerakkoord dat voor de Vlaamse en lokale overheden een reductie van de broeikasgassen van 40% tegen 2030 en een primaire energiebesparing in het gebouwenpark van 2,5% per jaar vooropstelt en de verwijzing daarnaar in het ondernemingsplan van HFB, merkt de Inspectie van Financiën op dat nog niet alle Vlaamse entiteiten deze

meerjarenstrategie hebben vertaald in hun ondernemingsplannen. Het lijkt in deze dan ook aangewezen dat de Vlaamse Regering, bij het aannemen van deze langetermijnstrategie, tevens de verplichting voorziet voor de entiteiten binnen de consolidatie om dit in de volgende ondernemingsplannen op te nemen en uit te werken.

Als reactie op de eerste opmerking werd in de strategienota het onderscheid tussen publieke en private niet-residentiële gebouwen verder verfijnd en de doelstellingen aangepast. De suggestie om alle entiteiten binnen de consolidatie van het vastgoedpatrimonium te verplichten om de vermelde meerjarenstrategie op te nemen in de volgende ondernemingsplannen, werd opgenomen in het voorstel van beslissing in deze nota.

Voor wat betreft de doelmatigheid en de budgettaire weerslag meent de Inspectie van Financiën dat voorliggend strategie wel degelijk een impact heeft op de begroting van de Vlaamse Overheid en dat dit best in die zin in deze nota wordt aangegeven. Als reactie hierop, wordt opnieuw verwezen naar de tweede alinea van deze passage die stelt dat omwille van het strategische karakter van de renovatiestrategie 2050 de bijkomende maatregelen en acties die eruit zullen voortvloeien nog verder geconcretiseerd dienen te worden vooraleer ze nauwkeurig kunnen begroot worden. De goedkeuring van de voorliggende langetermijnstrategie heeft dan ook als zodanig geen weerslag op de begroting van de Vlaamse Gemeenschap. Voor de implementatie ervan spreekt het voor zich dat er over de komende jaren gespreid een substantiële budgettaire impact zal zijn binnen de begroting van elk van de verantwoordelijke vakministers.

Voor wat betreft de impact op de lokale besturen, meent de Inspectie van Financiën dat het voorstel in tegenstelling tot wat de voorgelegde ontwerpnota vermeldde, toch weerslag heeft op de lokale en provinciale besturen, aangezien het stappenplan en de daarin hernomen renovatieverplichtingen ontegensprekelijk een impact zullen hebben op de begrotingen van de lokale besturen. Die nuancering werd toegevoegd onder het desbetreffend punt in deze nota.

Het begrotingsakkoord is toegevoegd als bijlage 3.

B. IMPACT OP HET PERSONEEL VAN DE VLAAMSE OVERHEID

Het voorstel van beslissing heeft geen weerslag op het personeelsbestand en de personeelsbudgetten van de Vlaamse Gemeenschap.

C. IMPACT OP DE LOKALE EN PROVINCIALE BESTUREN

Het voorstel van beslissing heeft als zodanig geen weerslag op de lokale en provinciale besturen. In de verdere uitwerking en implementatie van het stappenplan en de daarmee voor lokale besturen samenhangende doelstellingen voor de renovatie van het eigen patrimonium wordt echter wel een impact verwacht op de begrotingen van de lokale en provinciale besturen. De langetermijnrenovatiestrategie zal een thema vormen in het pact dat de Vlaamse Regering in het kader van de uitvoering van het VEKP 2021-2030 zal sluiten met de steden en gemeenten.

4. VERDER TRAJECT

Na goedkeuring van deze Vlaamse langetermijnrenovatiestrategie gebouwen 2050, zal deze ingediend worden bij de Europese Commissie.

Het Vlaams Regeerakkoord 2019-2024 voorziet in een effectief participatietraject om alle belanghebbenden – burgers, het middenveld, de ondernemingen en de verschillende overheden –

nauw te betrekken bij de verdere uitwerking van het Vlaams klimaatbeleid. Deze langetermijnstrategie zal ook in de komende maanden en jaren verder besproken worden met de verschillende belanghebbenden, als onderdeel van het participatietraject dat ook vermeld is in het VEKP. Op basis van dit traject en verdere onderbouwing kan de strategie verder verfijnd en waar nodig bijgestuurd worden.

Daarbij bouwt het Vlaamse Gewest voort op de waardevolle ervaringen en opgebouwde expertise uit het Renovatiepact. Dit proces werd eind december 2014 door de Vlaamse Regering opgestart met als uitgangspunt dat de overheid deze transformatie naar een energiezuinig gebouwenbestand kan faciliteren en ondersteunen, maar dat ook andere belanghebbenden, zoals de bouwsector, het middenveld, de financiële sector en andere beleidsvelden er noodzakelijkerwijze mee hun schouders zullen moeten onderzetten. 34 organisaties engageerden zich om op een actieve en constructieve manier mee te werken aan de uitwerking van een proces met als doel het gezamenlijk uitwerken en uitvoeren van een coherent actieplan voor een sterke verhoging van de renovatiegraad in lijn met de ambitieuze Europese klimaat- en energiedoelen voor de periode tot 2050.

De in de voorliggende langetermijnrenovatiestrategie voorgestelde doelstelling 2050 vond in dit overlegkader al in juli 2015 een eerste consensus en politieke validatie. In een volgende fase werd er constructief verder gewerkt in centrale 'werven' waaronder de verdere verfijning van de langetermijndoelstelling en een robuuste opvolgingsindicator, de inmiddels eind 2018 met succes gelanceerde woningpas als centraal instrument voor dynamische informatiedeling met de woningeigenaar, het begin 2019 vernieuwde EPC+ met labels en een meer gefundeerd renovatieadvies, financiële ondersteuningsmaatregelen en demonstratieprojecten. Daarnaast werd uitvoerig gereflecteerd over mogelijke renovatieverplichtingen en een meer geïntegreerd beleidskader Wonen, Energie en Omgeving, De door alle stakeholder noodzakelijk geachte aandacht voor kwetsbare gezinnen vond zijn beslag in het Energiearmoedeprogramma dat de Vlaamse Regering in maart 2016 goedkeurde als dynamisch geheel van inclusieve acties dat tot vandaag én in de toekomst de garantie beoogt dat alle huishoudens mee kunnen in de aankomende renovatiegolf. In het luik communicatie werd de term BENOveren gelanceerd: 'beter renoveren', met aandacht voor de langetermijndoelstelling en de daarmee samenhangende voordelen op sociaaleconomisch en ecologisch vlak.

Mede op basis van de vereniging van krachten in een breed partnerschap, kon de Vlaamse overheid ook voor het eerst een heel aanzienlijke Europese subsidie binnenhalen voor het LIFE BE REEL!-project dat onder coördinatie van het VEA samen met het Waalse Gewest, een aantal lokale besturen en kennispartners de implementatie van de gewestelijke renovatiestrategieën wil versnellen. Dit project loopt nog tot 2024.

Eind 2019 werd een aantal ambitieuze tussentijdse doelstellingen 2030 voor de renovatie van gebouwen opgenomen in het in december 2019 goedgekeurde VEKP, waarvan voorliggende langetermijnrenovatiestrategie dus een bijlage vormt.

Intussen tekenen zich ook op het Europese niveau met de aangekondigde Green Deal en het onderdeel 'Renovation Wave" nog ambitieuzere krijtlijnen en doelen af voor de onlosmakelijk verbonden thema's energie en klimaat. Verdere specificaties hiervoor worden de komende maanden medegedeeld aan de lidstaten.

Om al de voormelde doelstellingen effectief te realiseren en de renovatiegraad te verhogen, zetten we zoals aangekondigd in de Beleidsnota Energie de samenwerking met de bouw-, financiële en energiesector verder via een doorstart van het Renovatiepact. In het 'Renovatiepact 2.0' werken we samen verder aan acties voor het verhogen van de renovatiegraad van residentiële woningen. Bijzondere aandacht moet daarbij gaan naar de in het VEKP vermelde noodzaak aan voldoende kwalitatieve en kwantitatieve arbeidskrachten in de bouwsector dat naast de financieringsproblematiek een grote uitdaging voor de realisatie van de renovatiestrategie 2050

vormt. Zoals bepaald in het VEKP zetten de ministers bevoegd voor Onderwijs, Energie en Werk samen met de bouwsector op het niveau van het Vlaams Bouwoverlegcomité (VBOC) een actieplan op met het oog op planmatige oplossingen voor een structureel verhoogde instroom van arbeidskrachten in de bouwsector en het ontwikkelen van efficiëntere en minder arbeidsintensieve bouwtechnieken voor energetische renovatie.

Overkoepelend wordt gestreefd naar een breed gedragen positieve boodschap over het maatschappelijk en economisch belang van de transformatie van het bestaande woningenpark. We geven de partners hierbij waar nodig een actieve rol. Ook de Vlaamse aanpak voor de vermelde 'Renovation Wave' zal in dit kader worden voorbereid tezamen met een brede groep geëngageerde stakeholders. Bovendien wordt onder 'Renovatiepact 2.0' de scope van residentiële woningen verruimd naar de niet-residentiële gebouwen. Hiervoor zullen, gelet op de noodzaak een aantal bijkomende actoren te betrekken, een aantal nieuwe structurele overlegstructuren worden opgestart.

Dit geheel van actiegerichte samenwerking met stakeholders zal ook worden gedocumenteerd en gerapporteerd in het kader van de door de Europese Commissie aan de lidstaten gevraagde periodieke stakeholderconsultatie over de langetermijnrenovatiestrategie, waarvoor de keuze van de vorm en aanpak wordt overgelaten aan de lidstaat.

Op grond van artikel 17 van Verordening (EU) 2018/1999 dienen de lidstaten uiterlijk op 15 maart 2023 en vervolgens om de twee jaar een geïntegreerd nationaal voortgangsverslag inzake energie en klimaat ("voortgangsverslagen") in waaronder rapportering over de langetermijnrenovatiestrategie.

Deze strategie is dus geen eindpunt, maar eerder een startpunt van een lang en volgehouden proces.

5. VOORSTEL VAN BESLISSING

De Vlaamse Regering beslist, met dien verstande dat deze beslissing geen enkel financieel of budgettair engagement inhoudt:

1. Haar definitieve goedkeuring te hechten aan de Vlaamse langetermijnrenovatiestrategie gebouwen 2050;
2. De Vlaamse minister, bevoegd voor omgeving en energie, te gelasten de Vlaamse langetermijnrenovatiestrategie gebouwen 2050 aan te melden bij de Europese Commissie
3. Dat alle Vlaamse entiteiten vanaf 2021 de in het Regeerakoord 2019-2024 vermelde meerjarenstrategie met het oog op het realiseren van een primaire energiebesparing van 2,5% per jaar, opnemen in hun ondernemingsplan.

De Vlaamse minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme,

Zuhal DEMIR